

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Olaf Helsted

Slægten Helsted

SLÆGTEN HELSTED

AF

OLAF HELSTED

SÆRTRYK AF
PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT, 62de AARGANG
(11. RÆKKE 2. BIND 3.-4. HÆFTE)
1941

I KOMMISSION:
EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN 1941

SLÆGTEN HELSTED.

Af *Olaf Helsted.*

Da jeg i Eftersommeren 1939 paabegyndte et Arbejde med at uddybe Kendskabet til min Slægts Oprindelse og Omfang, blev jeg paa Landsarkivet henvist til Dansk biografisk Leksikon, der om Slægtsnavnet Helsted skriver følgende:

»Kunstnerslægterne Helsted stammer formentlig fra Vordingborg og fores tilbage til Handskemagermester i København *Mads Sigersen Helsted*, hvis Søn, Hoboisten *Siger H.* (ca. 1792—1841), var Fader til Brødrene Komponisten *Edu. Mads Ebbe H.* og *Carl Adolph H.* Der bestaar utvivlsomt en — endnu ikke dokumenteret — Forbindelse mellem disse og Skomagermester *Johan H.* (1769—1851), der var Fader til Maler *Fred. Ferd. H.* (1809—75), hvis Søn var Figurmaler *Axel Theofilus H.*«

Skomagermester *Johan H.* havde foruden ovennævnte Søn *Fred. Ferd. H.* en ældre Søn, nemlig Skomagermester *Niels Peter Helsted*, som var min Bedstefader, og gennem nogle efterladte Papirer havde jeg paa Forhaand Kendskab til min Oldefaders Familieforhold. Min afdøde Fader udtalte ofte, at han ogsaa var i Familie med Musikerne *Carl* og *Ebbe Helsted*, uden at han dog nærmere kunde oplyse hvorledes.

Da *Johan Helsted* var født 10. Marts 1769 i Vordingborg, var det naturligt for mig at søge Oplysning i Vordingborgs Kirkebøger fra dette Tidspunkt; men jeg fik den Jobpost, at disse var brændt, og paa Rigsarkivet fandtes ingen Folketællingslister fra før Aar 1787, saa heller ikke ad den Vej kunde jeg faa nogen Hjælp. Derimod fandtes samme Sted en Fortegnelse over Borgere i Vordingborg, »Efterretninger for Ægteskaber i Vordingborg for Aar 1771«, og heri fandtes Navnet paa en Konsumtionsbetjent *Sier Helsted* og Hustru, henholdsvis 56 og 40 Aar gamle. — Meget udtømmende var denne Oplysning ikke, og Folketællingslisten for 1787 (den første i Danmark) viser, at der da ikke længer bor nogen Familie af Navnet *Helsted* i Vordingborg. Derimod er en Dreng, *Johan Helsted*, i Lære hos Skomagermester *Knudsen*, *Ahl-gade 72*, og denne Læredrengs Alder opgives til 17 Aar.

Det var nærliggende heraf at slutte, at Konsumtionsbetjent *Sier Helsted* enten var flyttet fra Byen eller død mellem 1771 (da

hans Navn findes i Ægteskabslisten) og 1787 (da han ikke findes i Folketællingslisten). Senere Undersøgelser viste, at han var død.

I Vordingborg Skifterets Protokol findes 13. Sept. 1776 og 15. Marts 1777 behandlet Boet efter afdøde Sier Helsted, og her opgiver Enken Navnene paa sine i Ægteskabet fødte fire Børn: *Mads Sigersen* (23 Aar), *Casper* (17 Aar), *Johan* (Alder ikke anført) og *Ellen* (21 Aar). Ved en Barnedaab i 1801 og et Bryllup i 1797 fører baade Casper og Johan Mellemlavnavnet *Sigersen* foran Familienavnet Helsted, saaledes som det er anført for Mads allerede ved Skiftesamlingen efter Faderen.

Musiker- og Malerslægterne Helsted nedstammer altsaa fra ældste og yngste Søn af Konsumtionsbetjent Sier Helsted. Alle de tre Brødre kommer til København og faar Borgereskab i deres Fag i Løbet af Aarene 1796 og 97, den yngste først, den ældste sidst.

Caspers ældste Datter er *Juliane Marie*, som blev gift med Johans ældste Søn, *Niels Peter*. Min Slægtsgren nedstammer saaledes fra baade den mellemste og den yngste af Sier Helsteds Sønner.

Naar Biografisk Leksikon skriver, at Slægten stammer fra Vordingborg, er det for saa vidt rigtigt, som det ogsaa fremgaar af foranstaaende. Johan opgiver da ogsaa i Folketællingslisten for 1850 Vordingborg som sin Fødeby; men hans Fader er rimeligvis født i København 1715 som Søn af en Grovsmed *Mads Sigersen*, der er født paa Sjælland (antagelig i Hellested) og faar Borgereskab i København som Grovsmedemester 1715.

Dette Resultat fremkommer saaledes:

I Københavns Stadsarkiv fandt jeg paa et tidligt Tidspunkt af mine Undersøgelser Navnet *Anders Madsen Helsted*, Ankersmed (Næringsbevis 3. April 1754), og en Henviisning til Forseglingsprotokol for København 1. Aug. 1765 med Konzept 123, omhandlende Skifte efter Grovsmed *Niels Johansen Gerlings* Hustru *Anne Kirstine Helsted*. Værge for Børnene bliver Gerlings Svogre *Anders Madsen Helsted* og *Sier Madsen Helsted*. Her er altsaa Tale om tre Søkende: Anne Kirstine, Anders og Sier.

I Vor Frelser Kirkes Vielsesprotokol fandt jeg, at Anne Kirstine Madsdatter den 31. Oktober 1738 blev viet til Grovsmed *Niels Johansen Gerling*. Som Forlover for Bruden er anført *Mads Siersen*, Smed, og for Brudgommen *Mons. Johan Jensen*, Rebslager. Det synes rimeligt af Navnene at slutte, at det er Brudeparrets Fædre, der fungerer som Forlovere.

I Københavns Skifteprotokol fra 1744 findes Side 433:

»Den 3. Januar afholdes Skifte efter Grovsmed Mads Siwertsen, boende paa Agent Bjørns Plads paa Christianshavn, paa Begæring af Enken Maren Mouritzen. Af hendes Mands Børn af første Ægteskab var følgende tilstede, nemlig: *Jørgen Madsen*, 23 Aar, *Anders Madsen*, 21 Aar, *Anne Kirstine*, 21 Aar, og hendes

Mand Smed Niels Johansen Gerling, Elsebeth Madsdatter, 16 Aar, og i sidste Ægteskab Ellen Madsdatter, 13 Aar. To Sønner af første Ægteskab Siwert Madsen og Svend Madsen, var begge bortrejste og fraværende.«

At Mads Siersen i Skiftet er blevet til Siwertsen er kun et Eksempel til paa den fuldkomne Forvirring i Navnes Stavemaade i de gamle Protokoller. — Fra Smedelavets Ligkasse modtager Enken Maren Mouritzen den 3. Jan. 1744 et Beløb paa 15 Rigsdaler i Begravelsesomkostninger efter sin afdøde Mand Mads Siersen.

I Borgerskabsprotokollerne paa Københavns Raadhus ses Smed Mads Sigersen at have faaet Næringsbevis som Grovsmedemester i Aaret 1715, og i Listen over Indkvarteringsskatten for 1717 er hans Bopæl Nyhavn V 27, og han opgives at være født paa Sjælland. Det ligger nær at antage, at Fødestedet er Hellested i Stevns.

Først efter hans Død, nemlig ved Ellen Madsdatters Konfirmation den 7. Okt. 1746, findes Navnet *Hellested* knyttet til et af Mads Sigersens Børns Navne, den yngste Datters.

Anders Madsen faar Borgerskab i København under Navnet *Anders Madsen Helsted* den 3. April 1754, og Anne Kirstine Madsdatter, gift med Gerling, hedder som tidligere nævnt i Skiftet efter hende ogsaa Helsted til Efternavn, ligesom Sier Madsen har føjet det til sit Navn i samme Skiftedokument.

Sier Madsen Helsted, født ca. 1715, antagelig i København (da hans Fader jo vides at have faaet Borgerskab her 1715), død i Vordingborg, er altsaa den første i vor Slægt, der bærer Navnet Helsted, og han er Stamfader til begge de i Dansk biografisk Leksikon nævnte Kunstnerslægter.

NOGLE BETRAGTNINGER OVER SLÆGTEN HELSTEDS TILKNYTNING TIL KUNSTEN

SOM det ses af foranstaaende, bærer Dansk biografisk Leksikon vor Slægt med Kunstner-Navnet.

I de efterfølgende Linjer forsøges det at give et samlet Overblik over Musik- og Maler-Talentets Udbredelse i Slægten.

Slægtens Stamfader Sier Madsen Helsted havde, som det fremgaa af Særtrykket, tre Sønner; de blev Stamfædre til de nulevende Slægter, der her er betegnet som den ældste, mellemste og yngste Linje.

I en Tid, hvor Europa gennemrystes af store Begivenheder: Revolutionen i Frankrig og Napoleonskrigene, kommer disse tre Haandværkssvende ind til København fra den lille Provinsby Vordingborg. Her i Hovedstaden oplever de Slaget paa Reden 1801. Københavns Bombardement 1807 og Statsbankerotten 1813. Det har sikkert været en meget vanskelig Tid for dem at starte Forretning og stifte Hjem og Familie i; det har uvivlsomt krævet al deres faglige Dygtighed, saa der har næppe været Tid til at dyrke Kunst. Om kunstneriske Anlæg hos dem vides da heller intet. ~~Og dog? I Stadsarkivets Begister over Markedspas staar Handskemagermester Mads Sigersen Helsted, den ældste Søn, opført som Indehaver af et saadant Pas. Mon det har været et Adkomsthøvis til at musicere paa Markeder? For som Handskemager har han vel næppe haft Brug for det. Da Passene er evinnucret, maa Løsningen vente til efter Krigen.~~

I den følgende Generation er vor Viden om Musiker-Talentet paa sikker Grund, Handskemager-Sønnen Siger staar nemlig allerede i en ung Alder opført forskellige Steder som udøvende Musiker og bliver Valdhornist i Kongens Livjægerkorps. Han maa dog samtidig ernære sig som Potte- og Porcelænshandler; men at hans Musik-Talent ikke har været helt ringe, fremgaa af, at han ogsaa spillede i Det kgl. Kapel som Paukist og Oboist.

Af hans mange Børn bliver de to ældste, Eduard og Carl, i en ung Alder begge kgl. Kapelmusici.

Om disse to Kunstnere, der er Slægtens største Musik-Begavelser,

henvises til den udførlige Omtale af dem i Datidens Presse.

Om de øvrige Søskende havde kunstneriske Anlæg, vides intet, men en Datterdatter, Frk. Ellen Helsted Petersen, var i en kortvarig Periode Skuespillerinde ved Folketeatret.

Eduard Helsteds Ægteskab var barnløst, men af Carls Børn blev Gustav en meget kendt Organist, først ved Jesus Kirken, senere ved Domkirken, og efterlod sig en stor og lødig Række Kompositioner. Den yngste Søn, Viggo Lauritz, gjorde sit Navn kendt som Marine-maler. Som man ser, fik Maler-Kunsten her en Repræsentant i denne Slægts-Linje, hvor ellers Musiken er den mest fremherskende Kunstart.

Gustav døde ugift, og Viggo Lauritz' Ægteskab var barnløst; men den ældre Broder Frantz, der blev Kontorchef i Privatbanken, fortsætter denne Del af Slægten, og i hans Ægteskab er der tre Sønner. Den mellemste af disse er den nulevende Musiker Ove Helsted, der saaledes fortsætter de musikalske Traditioner inden for denne Gren af Slægten. At den ældste Søn, Overlæge Kai Helsted, er i Besiddelse af store musikalske Evner, fremgaar af *Politikens* Fødselsdags-Artikel den 30. Decbr. 1941 til hans 50 Aars Dag.

Den yngste Søn, Landsretssagfører Eivind Helsted, er Medlem af Musakraadet.

— — —

Den mellemste Linje, Skomagermester Casper Helsteds Slægtsgren. er den mindste og vides ikke at have haft særlige Kunstner-Talenter.

— — —

I den yngste Linje, Skomagermester Johan Helsteds Slægt, der deler sig i to Grene, A og B, møder vi igen Udøvere af begge de to Kunstarter, men i den ældre Gren (A) er Musiken fremherskende og dyrkes i høj Grad af Helsted-Døtrene.

Johans ældste Søn, Niels Peter, blev Skomagermester ligesom Faderen, men spillede desuden Valdhorn i Kongens Livjægerkorps sammen med sin Fætter Siger H. I den sidste Snes Aar af sit Liv levede han hovedsagelig af sin Musik, han spillede bl. a. Violin i Forlystelsesetablisementet Alhambra. At han ogsaa var Lejlighedsdigter, herom vidner et Par Sange, der er fundet efter ham.

Niels Peter H. havde fire Sønner; den ældste, Johan Peter, var en Tid Elev paa Kunstakademiet, men overgik paa et vist Tidspunkt til Haandværkerskolen ved det nye Artilleri. Om hans kunstneriske Begavelse savnes nærmere Oplysning.

Den næstældste Søn, Urtekræmmer Frederik Helsteds Datter Thora lærte Portrættegning i Sortkridt, men optoges senere erhvervsmæssigt

af Retoucheringens fine og vanskelige Kunst. Søsteren Olga blev en dygtig Klaverlærerinde.

Den tredje Søn, Guldsmedemester Carl Helsteds Datter Alma blev Elev af Professor Bartholdy og underviser i Klavermusik. Det samme gælder om hendes Broder Guldsmedemester Frederik Helsteds Datter Ellen.

Den yngste Søn, Handelsbetjent, Kommunalarbejder Adolph Helsted, og hans fem Børn var alle uden kunstneriske Talenter, men blandt hans Børnebørn spirer det musikalske og sanglige Talent atter lidt op.

— — —

Skomagermester Johan H.s yngste Søn, Frederik Ferdinand (yngre Gren B), begyndte paa Musikundervisning hos Broderen Niels Peter, men opgav dette af Helbredshensyn og kom i Stedet for paa Kunstakademiet; han rejste som Portrætmaler til Udlandet og startede efter Hjemkomsten en Tegne- og Malerskole og øvede gennem denne stor Indflydelse paa Uddannelsen af mange af Datidens kendte Malere.

Blandt andre uddannede han sin Søn, Axel Theofilus H., der blev en fremragende Maler med en stor, righoldig Produktion af Genrebilleder og senere bibelske Billeder. Axel H. var desuden i Besiddelse af et musikalsk Talent, der gav sig Udslag i mange smukke Kompositioner, hvoraf desværre kun faa er nedskrevet.

Det er interessant at se, at baade Far og Søn har været begunstiget med begge Slægtens Talenter.

Af Professor Axel Helsteds tre Børn er det mig bekendt, at den yngste, Byretsfuldmægtig Poul H., er meget musikinteresseret, ogsaa aktivt.

Som det fremgaar af dette Vue over Slægten, har den fostret tre kendte Malere og tre Musikere, der alle har faaet blivende Navne inden for de to Kunstarter, men det synes ogsaa at fremgaa heraf, at baade den musikalske Evne og Malertalentet er stærkt udbredt i Slægten (maaske endda mere, end det fremgaar af foranstaende), selv om ingen naar op paa Højde med Slægtens store Navne.

Olaf Helsted.

Hr. Overlæge Kai Helsted skriver til mig, at hans Fader, Kontorchef Frantz Helsted, baade var udøvende Musiker og Komponist. Et Par af hans Kompositioner er i Aar opført i Radioen.

Frøken Alma Helsted er uddannet af Professorinde Bendix, ikke Bartholdy.

DIS-Danmark

1 0 5 3 8 4